

ASPERGETELER
JELMER EN
HET FRIESE PAARD:
'PUUR WIJ TWEËN
EN HET GEWAS'

Verscholen in zachtgroen

Na 24 juni, de dag van het Sint Jansfeest, mag de aspergeplant met manshoge sprietten doorschieten naar het licht. Maar het werk voor de aspergeteler houdt dan niet op. Om het onkruid tussen de rijen te bedwingen laat Jelmer Albada zijn paard het werk doen. Man en paard verdwijnen bijna geruisloos in het zachte groen.

Tekst: MARIO BROEKHUIS | Fotografie: OTTO KALKHOVEN

'Tussen de asperges krijg ik zo een LUCHTIGER BODEM, waarin veel meer gebeurt'

Met het paard van de buurvrouw op weg naar het veldje met asperges.

De witte haartjes aan zijn hoofd verraden dat de Friese ruïn de jongste niet meer is. Toch loopt de negentienjarige Teade, de Friese roepnaam van Theodorus, nog met zichtbaar plezier voor de cultivator en even later voor de eg. Na een carrière als rijpaard van de buurvrouw mag Jelmer Albada (35) hem lenen voor het werk op het aspergeveld. "We hadden een klik. Hij kende het landbouwwerk niet, net als in de film War Horse heb ik maar wat met hem geprobeerd. We doen simpel werk en het gaat aardig."

Jelmer is een harde werker. Naast zijn vaste baan van veertig uur in de week op een boomkwekerij heeft hij 'een stukje land met asperges'. Dat laatste is met een halve hectare meer dan een hobby. Het is zijn toekomst-droom. "In de toekomst zou ik er een inkomen uit willen halen en daarom heb ik het gelijk goed opgezet als gecertificeerd biologisch bedrijf. Asperges, witte en

groene, zijn mijn hoofdteelt en daarnaast ben ik wat aan het experimenteren met aparte gewassen, zoals het woudgeeltje, een Friese aardappel." Jelmer groeide op met melkvee, werkte 'boven op de klei' in de Friese akkerbouw, reisde lange tijd door Noord-Amerika, bezocht de Amish om met paarden te werken en maakte in Zuid-Amerika kennis met de kleinschalige teelt van zoete aardappels en het nieuwe 'superfood' yacon. "Ik had losse voeten", zegt hij over zijn drang om overal op de wereld kennis te maken met de landbouw. Op de biologische landbouwschool raakte hij gefascineerd door groente. "Daar heb ik ontdekt wat er aan zorg bij de groenteteelt komt kijken en hoe fijn het is om zo'n mooi product te oogsten." Jelmer verkoos het tuindervak, terwijl zijn broer het ouderlijk melkveebedrijf overnam. "Dat doet hij prachtig en we helpen elkaar ook, maar ik heb meer met groente. Ik vind beide mooi;

als je een goede biologische boer bent, ben je nog geen goede gangbare boer en andersom ook niet. Mijn broer is in zijn element doordat hij het bedrijf van mijn vader heeft overgenomen en ik ben hiermee in mijn element."

'Het gewas verstaan'

Doordat Jelmer geen bedrijf kon overnemen gaat de start van de groenteteelt in het Friese Sondel met kleine stapjes. Drie jaar geleden kwam de kans om het lapje grond van een biologisch-dynamische boer te pachten. "Ik keek eerst naar de bodem. Wat past daarbij?" In de bodem van Gaasterland zit keileem, hard genoeg om huizen op te bouwen, en daar is een laagje zand overheen gewaaid. "Die laag zand is niet overal dik genoeg om asperges op te telen, dit stukje is dat net wel. Het ligt in de luwte van het bos, dat ligt er als een omhelzing omheen en maakt het tot hele warme grond, perfect voor asperges. Maar je moet het gewas een beetje verstaan, hoe het groeit, wat het nodig heeft. Gewone aardappels doet iedereen; voor asperges moet je net iets meer doen, en dat wilde ik. Gaasterlandse asperges dus. Ik vind Gaasterland sowieso prachtig, ik ben er geboren en wil een stukje ervan aan anderen meegeven. Het wapen van Gaasterland heb ik gebruikt in het logo van mijn bedrijf, een beetje als knipoog naar het verdwijnen van deze gemeente door de gemeentelijke herindeling."

Zijn gewas had de tijd nodig. "Dat gaf me de kans om als teler met de planten mee te groeien." Dit jaar, met het derde seizoen, zijn de planten volwassen genoeg om voor het eerst volop van te oogsten. "In theorie kun je er dan tienduizend kilo per hectare vanaf halen. Je kunt wel langer doorsteken dan na 24 juni, maar de plant heeft de tijd nodig om boven de grond te komen en de zon te zien. Gun je hem dat niet, dan steek je hem dood. Ik moet dat ook nog leren, het blijft spannend voor me om op het juiste moment te stoppen. De verleiding van de vraag is groot, telkens blijft er wel een restaurant of winkel aankloppen voor asperges." Jelmer legt uit dat het stekken altijd aan een limiet is gebonden, want een plant heeft tien ogen en kan evenzoveel scheuten produceren. Van die tien zijn er maximaal zeven of acht te oogsten.

'Met het levende bezig zijn'

De ruggen van het aspergeveld zijn met een trekker aangelegd, het lichtere werk gebeurt met het paard. Het werktuig met de triltanden is een moderne uitvinding

'Als je ziet wat
HET PAARD
mij allemaal
brengt, dat gaat
ergens over'

voor paardentractie uit Italië. "Het is net een Zwitsers mes, want ik kan het tot van alles ombouwen. Ik heb een oude eg, maar zo'n moderne machine is diervriendelijker en lichter dan de oude werktuigen. Ik wil met mijn paard, met het levende bezig zijn, niet met de machine, een dood ding. Het moet leuk blijven voor het paard en voor mij." Jelmer heeft zijn Fries, in Zeeland werkt Leo de Visser met trekpaarden en in Dwingeloo heeft een jongen het werk met Fjordenpaarden opgepakt, maar verder is de echte paardenkracht op het boerenland zo ongeveer uitgestorven. En dat in een tijd dat een deel van de sector zijn pijlen richt op milieuvriendelijk, kleinschalig en

biologisch. Ergens klopt het niet, weet ook Jelmer. "De nieuwe generatie in de landbouw is te ver van het paard komen te staan. Ze kennen het niet meer, hebben geen voorbeeld gezien. Boer of tuinder ben je voor tweehonderd procent. Wil je daarnaast ook nog werken met een paard, dan moet je daar echt wat mee hebben. Ik weet nog dat oude boertjes in deze streek met paarden op het land werkten, voor mij was dat iets raars en ik wist niet wat ik ermee moest, maar het trok mijn aandacht."

Hij leerde op de biologische landbouwschool: "Een spoor van een trekker is één lange, verdichte baan, als het ware een muur die je in de grond bouwt. Een muur waar het bodemleven niet doorheen komt. Een paardenhoef is een klein rondje en daarom kan datzelfde bodemleven er van alle kanten bij om de hoefafdruk weer los te maken. Je trekt het spoor van een paard ook gemakkelijker los met de cultivator. Tussen de asperges krijg ik zo een luchtiger bodem, waarin veel meer gebeurt."

"Je moet zelf een beetje paard worden en het paard moet een beetje mens worden, en waar je elkaar ontmoet ontstaat iets moois. Het lukt niet altijd, maar lukt het wel, dan hebben we een goede dag op het land. Dan let ik nergens anders op, is het puur wij tweeën en het gewas."

'Een knoop met een gat erin'

Om met het Friese paard van zijn buurvrouw aan de slag te kunnen tikte Jelmer een tweedehands boerentuig op de kop. Een oud Fries tuig dat is te

LINKS Dit moderne Italiaanse apparaat is met hulpstukken om te bouwen voor tal van werkzaamheden.

RECHTS Een oud Fries tuig dat is te herkennen aan de 'oesdoppen' aan beide kanten, de houten knopen waar de strengen aan vast zitten.

herkennen aan de 'oesdoppen' aan beide kanten, de houten knopen waar de strengen aan vastzitten. "Oes is in Oudfries een gat, dus een knoop met een gat erin. Ik vergelijk het met een snelkoppeling. In een paar minuten heb je met dit tuig aangespannen, zo simpel." Toch heeft Jelmer inmiddels zijn zinnen gezet op een Noors haamtuig. "Dat ligt nog beter, is nog diervriendelijker dan het Friese tuig. Nee, me vastklampen aan de Friese cultuur doe ik niet. Als het paard van de buurvrouw een bovenlander (een Groninger paard, red.) was geweest, was het even goed geweest. Asperges komen hier van origine ook niet voor, ik kijk gewoon wat het beste past. Als het alleen om de traditie gaat is het op een gegeven moment niet meer fris."

"Slechts één boer naar de toekomst en een manier om aan de kost te komen te ontwikkelen." Misschien met aardbeien erbij. De moeilijkheid is dat het steeds lastiger wordt om meer grond te krijgen nu de melkveehouderij meer grond nodig is. Maar ook als ik kan uitbreiden blijf ik met een paard werken, dat is mijn ding in mij. Als je ziet wat het paard mij allemaal brengt, dat gaat ergens over. Je denkt misschien, een paard in de landbouw is ouderwets en gedateerd, maar het doet zo veel meer met de mensen en met alles wat er leeft." 🐾

De ouderwetse eg doet het ook nog steeds goed.

MEER WETEN?

Kijk op www.gaastsperges.nl voor meer over Jelmer en de achtergronden van zijn kleinschalige tuinbouwbedrijf in het Friese Sondel.

